

5. Нагорна Л. П. Регіональна ідентичність: український контекст / Л. П. Нагорна – К.: ІПіЕНД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2008. – 405 с
6. Нагорна Л. П. Національна ідентичність: український феномен в історичній ретроспективі / Л. Нагорна // Розбудова держави. – 1997. – № 7 – 8. – С. 47 – 55.
7. Прохоренко И. Л. Территориальная идентичность / И. Л. Прохоренко // Политическая идентичность и политика идентичности: В 2 т. – Т. 1: Идентичность как категория политической науки: Словарь терминов и понятий / Отв. ред. И. С. Семенов. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2011. – С. 135–140.

ЛЕЩУК Я.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Постановка проблеми. У сучасних умовах стабільність функціонування будь-якої економічної системи пов'язана з розвитком системи освіти, яка не лише забезпечує підвищення якісного потенціалу робочої сили, але все більше набуває статусу окремої сфери економіки. Сьогодні основною тенденцією розвитку освіти є зменшення кількості учнів, і, як наслідок, студентів. Це призводить до зниження якості освіти в цілому та появи складнощів у працевлаштуванні випускників вищих навчальних закладів. Тому актуальним є питання більш детального вивчення проблем ринку освіти з метою пошуку шляхів їх вирішення у максимально короткий термін[3].

Аналіз публікацій та досліджень. вчені Д.В. Бондаренко, Б.М. Данилишин, А.Я. Дмитрів, В.Ю. Дмитрієв, І.С. Каленюк, О.А. Крат, В.І. Куценко, М.А.Мартинюк, К.М. Ромащенко, Б.С. Рябушкін, І.Ю. Ходикіна, О.І. Черниш, В.О. Шевчук та інші.

Мета та завдання дослідження. полягає у виявленні основних тенденцій розвитку та функціонування ринку освітніх послуг в Україні, що надасть можливість більш ефективно використовувати освітні та наукові послуги.

Виклад основного матеріалу. Ринок освітніх послуг – це середовище і сфера виробництва, просування, реалізації і споживання освітніх послуг. Під ринком освітніх послуг також розуміють матеріальні взаємовідносини між учасниками навчального процесу: тими, хто навчається, організаціями, які надають освітні послуги, а також фізичними і юридичними особами, які їх оплачують і якимось чином регламентують[1].

У до ринковому періоді економіки система надання освітніх послуг була державною монополією і істотно відрізнялась від сьогоденного стану. Повноцінний ринок освітніх послуг почав формуватися порівняно недавно. Проте, деякі його особливості й тенденції розвитку піддаються оцінці. Аналіз процесу його становлення й формування структури має важливе й теоретичне, і практичне значення в першу чергу для визначення перспектив і стратегічних напрямків його розвитку, вироблення комплексу заходів з його регулювання[4].

У теперішній час суспільна значимість системи освіти багаторазово зросла. Глобальні й стрімкі зміни в політичному, технологічному, економічному й соціальному розвитку світової цивілізації перетворили в стратегічний фактор прогресу суспільства його науково-технічний, соціокультурний і духовний потенціал, нарощування якого прямо пов'язане з рівнем розвитку соціально-культурної сфери й, насамперед, зі станом системи освіти, з підвищенням освітнього й професійного рівня всього населення.

На сучасному етапі розвитку ринок освітніх послуг – це велике багатогалузеве економічне середовище, де створюється значущі елементи національного багатства – знання, інтелектуальний розвиток, уміння, навички особистостей, які потенційно можуть зробити свій внесок у подальший розвиток країни. У цій якості результати діяльності ринку освітніх послуг виступають як інвестиції у виробництво[2].

Надання освітніх послуг у доринковому періоді було виключно державною монополією і істотно відрізнялось від свого сьогоденного стану. Становлення сучасної системи вищої освіти відбувалось в умовах переходу від командно-адміністративної економіки до ринкової. На першому етапі цієї трансформації вищі навчальні заклади здійснювали діяльність, увібравши в себе сутнісні ознаки обох систем – ринковий механізм господарювання ще не був налагоджений, а менеджмент відставав від необхідності впровадження нової нормативно-правової бази.

У зв'язку із розвитком ринкових відносин виникла потреба у нових кадрах, яких необхідні були для забезпечення функціонування багатьох сегментів ринку. Це створило передумови для зниження якості науковопедагогічних працівників, яким необхідно було перекваліфікуватись для підготовки таких кадрів, зокрема, для викладання нових навчальних дисциплін. У таких умовах головне завдання багатьох вузів зводилось не до того, щоб удосконалювати освітні програми і примножувати інтелектуальний капітал, а для того, щоб забезпечити колишній якісний рівень викладання.

Значна частина проблем функціонування вищої школи, які виникли в умовах переходу до ринкових відносин так і не була вирішена до теперішнього часу. На сьогодні для української вищої освіти характерними є такі негативні тенденції:

- зниження рівня навчально-виховного процесу, що призводить до невисокої кваліфікації випускників;
- велика кількість вищих навчальних закладів, багато з яких не забезпечують належної якості навчання;
- дисбаланс на ринку освітніх послуг між попитом і пропозицією випускників з вищою освітою; – стійка тенденція до масовості освіти поряд з погіршенням кваліфікаційної й вікової структури зайнятості;
- недосконалість фінансової політики держави щодо фінансування університетів, яка не враховує їх рейтинг;
- відсутність сучасної матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів;
- наявність бар'єрів між науковими розробками викладачів, студентів, аспірантів та їх впровадження у виробництво;
- низький рівень оплати праці у вищих навчальних закладах, що знижує рівень мотивації праці викладачів;
- значне скорочення державних місць;
- перевага приватних вищих навчальних закладів у порівнянні з державними щодо проведення цінової політики в оплаті за навчання[7].

У системі освіти важливе значення має мотивація студентів як основних споживачів освітніх послуг. Навчаючись в університетах, юнаки і дівчата прагнуть до забезпечення власної життєдіяльності, підтримання стабільного і гідного рівня життя, реалізації свого інтелектуального та життєвого потенціалів.

Швидкий розвиток інформаційних технологій, їх тотальне входження в життя людини з неминучістю створює нові виклики і, у той же час, відкриває горизонти нових можливостей перед освітньою галуззю. Відповідно, сьогодні перед Україною постає необхідність освоєння нових підходів до організації освітньої системи у світлі вимог, обумовлених сучасним станом розвитку людства: глобалізацією, інформатизацією, прискоренням темпу життя[5].

З розвитком ринкових відносин розширюються освітні потреби людини, змінюється їх структура. Для забезпечення належного рівня підготовки фахівців держава повинна забезпечити баланс між державною та недержавною системами вищої освіти, привести у відповідність з регіональними потребами кількість освітніх установ та їх видів, визначити зміст освіти, що адекватний запитам соціально-економічного середовища

та інтересам суспільства, забезпечити наступність в освіті, розробити та впроваджувати такі технології навчання, які забезпечать максимальну реалізацію потреб особистості та врахують її індивідуальні особливості. В свою чергу, статистика освіти повинна надати органам державного управління на всіх організаційних рівнях необхідну статистичну інформацію для забезпечення прийняття ними обґрунтованих управлінських рішень щодо освіти в цілому та ринку освітніх послуг зокрема [7].

Однією з найважливіших особливостей освітніх послуг вищої школи на сучасному етапі є їхня висока інтелектуальність, що спричиняє підвищену складність знань, які студенти повинні не тільки засвоїти у процесі навчання, але й уміти застосовувати на практиці. Відбуваються також зміни і в структурі надання освітніх послуг. Все більшого розвитку набувають міжнародні (транснаціональні) навчальні програми та різноманітні форми дистанційної освіти [6].

Висновок:

Отже, сьогодні в Україні ринок освітніх послуг не готовий повністю задовольнити попит роботодавців у кадрах та оперативно реагувати на зміни їхніх потреб. Наявність професійно-кваліфікаційного дисбалансу між потребами ринку праці і підготовкою кадрів вищими навчальними закладами обумовлює значні непродуктивні витрати державних і особистих коштів громадян, а також моральні втрати суспільства. Відсутність дієвого маркетингу ринку освітніх послуг призводить до того, що суспільство не знає, скільки і яких фахівців насправді потрібно для забезпечення процесу відтворення. Тому гострою потребою є коригування відносин між суб'єктами ринку освітніх послуг з їх метою регулювання. Також потребує удосконалення державна політика щодо освітньої галузі вищої кваліфікації. Необхідно створити нормативно-правову базу для оптимізації системи державного фінансування шляхом диференційованого підходу до її формування. Також важливим є забезпечення оптимального співвідношення бюджетних та позабюджетних джерел фінансового забезпечення вищої освіти.

Список літератури:

1. Каленюк І.С. Особливості регулювання ринку освітніх послуг : монографія [Текст] / І. Каленюк, Л. Цимбал // Черніг. держ. ін-т економіки і упр. – Чернігів: ЧДІЕіУ, 2011. – 183 с.
2. Кукурудза І.І. Проблеми функціонування та розвитку ринку послуг вищої школи в Україні [Текст] / І. І. Кукурудза // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 2. – С. 72–78.

3. Корженко К. А. Специфіка економічних відносин на ринку освітніх послуг [Текст] / К. А. Корженко // Вісн. Міжнар. Слов'ян. ун-ту. Сер. Екон. науки. – 2005. – № 1–2. – С. 66–68.
4. Новітні тенденції розвитку вищої освіти та освіти протягом життя: перспективи для України. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/15122016-787ee.pdf>.
5. Андрейців І. Що таке дуальна освіта і навіщо вона українцям [Електронний ресурс] / І. Андрейців. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/society/>.
6. Гриневич Л. Дуальна освіта стане мостом між ринком праці та українською освітою [Електронний ресурс] / Л. Гриневич. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2017/02/15/>.
7. Свистун-Золотаренко Л.О. Статистичний аналіз ринку послуг вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] / Л.О. Свистун-Золотаренко. – Режим доступу : <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/1383/1.pdf>.

МАКСИМЧУК В.О.

СУЧАСНА ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА ТА СИРОВИННА БАЗА ОЛІЙНО-ЖИРОВОГО КОМПЛЕКСУ

Під сучасною структурою олійно-жирової промисловості слід розуміти територіальне розміщення олійно-жирових заводів (комбінатів) по економічних районах (областях) в нинішній час та їх взаємозв'язок.

До складу підприємств олійно-жирової промисловості входять олійножирові комбінати, жирокмбінати, олійноекстракційні, олійнопресові, маргаринові та миловарні заводи. Незалежно від того, чи входять підприємства до складу комбінатів, чи є спеціалізованими, планово-обліковими одиницями, в основному виробництві є олійнодобувні, рафінаційні, гідрогенізаційні, маргаринові підрозділи (заводи, цехи, відділки), підрозділи (цехи) з виробництва мила і мийних засобів, дистильованого гліцерину, оліфи, майонезу та інших.

Олійно-переробний підкомплекс України займає одне з провідних місць у формуванні внутрішнього ринку продовольства та структурі валютних надходжень. При зростанні суми збитків по сільському господарству в цілому з 1,4 у 2000 р. до 3,8 млрд. грн. у 2014 р. від реалізації насіння соняшнику сільськогосподарські виробники отримали відповідно 163 млн. Грн. та 94,3 млн. грн. прибутку [4].

В Україні діють 16 великих олійно-екстракційних заводів, які виробляють до 80% олії в Україні, інші 20% олії продукують 230 невеликих олійниць. Отже, сучасну територіальну структуру олійно-жирової промисловості України формують провідні заводи та комбінати,